

Na osnovu člana 184. stav (5) Zakona o bankama („Službene novine Federacije BiH”, br. 27/17 i 22/25), člana 19. stav (1) tačka c) Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH”, broj: 75/17) i člana 12. stav (1) tačka d) Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH”, broj: 3/18), Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 17.06.2025. godine donosi

OPERATIVNE SMJERNICE ZA PROCJENU UPRAVLJAČKIH INFORMACIONIH SISTEMA BANKE

1. UVOD

Postupak restrukturiranja banke ne može se pokrenuti prije nego što se obavi procjena vrijednosti imovine i obaveza banke¹. Također, postupak otpisa ili konverzije instrumenata kapitala banke, ako se otpis ili konverzija obavljaju nezavisno od postupka restrukturiranja banke, ne mogu se izvršiti prije nego što se obavi procjena vrijednosti imovine i obaveza banke.

Procjena vrijednosti imovine i obaveza treba pružiti Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija) odgovarajuće informacije i podatke o:

- (i) ispunjenosti uslova za restrukturiranje banke ili uslova za otpis ili konverziju instrumenata kapitala,
- (ii) izboru odgovarajućeg(ih) instrumen(a)ta i mjera restrukturiranja, uključujući i otpis ili konverziju instrumenata kapitala ako su ispunjeni uslovi,
- (iii) osigurati da su svi gubici banke u potpunosti prikazani u poslovnim knjigama i finansijskim izvještajima sačinjenim na dan poduzimanja aktivnosti restrukturiranja². Kako bi se dobio nepristrani i objektivni uvid u stanje banke prije formalnog pokretanja postupka restrukturiranja, Zakon o bankama je propisao da ovu procjenu obavlja nezavisni procjenitelj na način kako je detaljnije propisano Odlukom o uslovima i načinu vršenja nezavisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke.

Ovaj dokument definira aktivnosti koje banke trebaju poduzeti kako bi njihovi upravljački informacioni sistemi bili u stanju u kratkom roku nezavisnom procjenitelju ili Agenciji pružiti tačne i konzistentne podatke i informacije kojima će se osigurati sveobuhvatna procjena vrijednosti imovine i obaveza banke prije pokretanja postupka restrukturiranja. Pravovremena, fer i realna procjena vrijednosti imovine i obaveza banke je od izuzetne važnosti za donošenje ispravne odluke o restrukturiranju banke, djelotvornosti mjera i instrumenata restrukturiranja, te za efikasno postizanje ciljeva restrukturiranja³. Ovaj dokument definira kriterije i zahtjeve prema bankama na osnovu kojeg će Agencija u fazi planiranja restrukturiranja (izrade i ažuriranja

¹ Zakon o bankama, čl. 189. stav (1)

² Zakon o bankama, čl. 189. stav (2) i Odluka o uslovima i načinu vršenja nezavisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl. 6. stav (1)

³ Ciljevi restrukturiranja su: (i) osiguravanje kontinuiteta ključnih funkcija;

(ii) izbjegavanje većeg štetnog učinka na finansijsku stabilnost, posebno sprječavanjem širenja štetnih učinaka na finansijski sistem, uključujući i njihovo širenje na tržišnu infrastrukturu, te održavanje tržišne discipline;

(iii) zaštita javnih sredstava tako da se na najmanju moguću mjeru svede oslanjanje na javnu finansijsku pomoć;

(iv) zaštita deponenata koji imaju osigurane depozite i (v) zaštita sredstava i imovine clijenata - Zakon o bankama, čl.180.

planova restrukturiranja) u sklopu procjene mogućnosti restrukturiranja banke⁴ procjenjivati sposobnost i kapacitete bančinih upravljačkih informacijskih sistema za pravovremeno pružanje tačnih i potpunih podataka i informacija nezavisnom procjenitelju ili Agenciji u slučaju restrukturiranja banke. Zahtjevi iz ovog dokumenta odnose se samo na banke za koje je planom restrukturiranja predviđena primjena mjere i instrumen(a)ta restrukturiranja.

2. PROCJENA VRIJEDNOSTI IMOVINE I OBAVEZA BANKE ZA POTREBE RESTRUKTURIRANJA

U postupku restrukturiranja banke postoje tri vrste procjene vrijednosti imovine i obaveza banke (vrednovanja⁵):

1. Vrednovanje 1 - kojim se utvrđuje da li su ispunjeni uslovi za otpis ili konverziju instrumenata kapitala, odnosno da li su ispunjeni uslovi za restrukturiranje banke;
2. Vrednovanje 2 - kojim se dobijaju informacije o mjerama restrukturiranja i instrumentima restrukturiranja, uključujući i otpis ili konverziju instrumenata kapitala ako su ispunjeni uslovi;
3. Vrednovanje 3 - kojim se utvrđuje da li su povjerioci i dioničari banke pretrpjeli veće gubitke u postupku restrukturiranja u odnosu na postupak stečaja.

Pored toga može se izvršiti i Privremeno vrednovanje⁶ u određenim izuzetnim situacijama, imajući u vidu hitnost postupka i druge okolnosti koje opravdavaju obavljanje privremenog vrednovanja. Privremeno vrednovanje se odnosi samo na Vrednovanje 1 i Vrednovanje 2, dok se Vrednovanje 3 ne može obaviti u sklopu privremenog vrednovanja.

Vrednovanje 1 i Vrednovanje 2 spadaju u grupu vrednovanja prije restrukturiranja banke⁷, dok je Vrednovanje 3 vrednovanje nakon restrukturiranja banke⁸, odnosno nakon primjene mjera i instrumenata restrukturiranja banke.

U Zakonu o bankama i Odluci o nezavisnoj procjeni vrijednosti imovine i obaveza banke nije napravljena podjela vrednovanja prema kategorijama 1, 2 i 3, već je vrednovanje podijeljeno u dvije grupe: (i) vrednovanje **prije** pokretanja postupka restrukturiranja i (ii) vrednovanje **nakon** pokretanja postupka restrukturiranja, te privremeno vrednovanje u izuzetnim situacijama, imajući u vidu hitnost postupka i druge okolnosti koje opravdavaju obavljanje privremenog vrednovanja. Zbog boljeg razumijevanja svrhe svakog vrednovanja, a sve u kontekstu ovih Operativnih smjernica, u nastavku se daje kratki opis i svrha pojedinog vrednovanja.

2.1. Vrednovanje prije restrukturiranja

Da bi se nad bankom mogao pokrenuti postupak restrukturiranja, prema članu 188. stav (1) Zakona o bankama, potrebno je ispuniti sve sljedeće uslove:

⁴ Zakon o bankama, čl. 184. stav (2) tačka k) i Odluka o procjeni mogućnosti restrukturiranja banke i bankarske grupe, čl. 11.

⁵ U daljem tekstu, radi jednostavnosti, umjesto naziva „procjena vrijednosti imovine i obaveza banke“ može se koristiti naziv „vrednovanje“ i on ima isti smisao i značenje kao termin „procjena vrijednosti imovine i obaveza banke“ kako je propisano Zakonom o bankama i/ili Odlukom o uslovima i načinu vršenja nezavisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke.

⁶ Zakon o bankama, čl. 189. stav (12)

⁷ Zakon o bankama, čl. 189. stav (2)

⁸ Zakon o bankama, čl. 212. stav (1)

1. Agencija je utvrdila da je stanje banke takvo da banka ne može ili vjerovatno neće moći nastaviti poslovanje,
2. nije razumno očekivati da bi bilo koja druga mjera banke ili lica iz privatnog sektora ili mjere nadzora, uključujući i mjere rane intervencije, ili mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala, mogle u razumnom roku otkloniti smetnje za nastavak poslovanja banke, uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinačnog slučaja i
3. restrukturiranje banke je u javnom interesu.

2.1.1. Vrednovanje 1

Iz formulacije pod tačkom 2. prethodnog stava vidljivo je da se „mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala“ mogu poduzimati prije otvaranja postupka restrukturiranja. Međutim, prije poduzimanja mjera otpisa ili konverzije instrumenta kapitala potrebno je napraviti procjenu vrijednosti imovine i obaveza banke koje se naziva Vrednovanje 1.

Vrednovanje 1 je propisano članom 189. stav (2) Zakona o bankama: „*Procjena iz stava (1) ovoga člana obavlja se radi pružanja odgovarajućih informacija i podataka Agenciji za utvrđivanje ispunjenosti uslova za restrukturiranje banke ili uslova za otpis ili konverziju instrumenata kapitala, odnosno izbor odgovarajućeg instrumenta i mjere restrukturiranja, odnosno otpisa ili konverzije instrumenata kapitala ako utvrdi da su ispunjeni ovi uslovi, kao i radi osiguranja da su svi gubici banke u potpunosti prikazani u poslovnim knjigama i finansijskim izvještajima ove banke, sačinjenim na dan poduzimanja aktivnosti restrukturiranja*“. Podcrtani tekst se odnosi na Vrednovanje 1.

Vrednovanje 1 ima dvostruku funkciju. Prva funkcija je pružanje informacija Agenciji /da li su zadovoljeni uslovi za provođenje mjera otpisa ili konverzije instrumenata kapitala, tj. mogu li se mjerama otpisa ili konverzije instrumenata kapitala u potpunosti riješiti problemi u poslovanju banke. Kako se u trenutku angažovanja nezavisnog procjenitelja koji će provesti Vrednovanje 1 (ili od strane Agencije u izuzetnim slučajevima) ne može sa sigurnošću znati hoće li te mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala biti dovoljne kako bi se kapitalno stabiliziralo poslovanje banke, dodatna obaveza nezavisnog procjenitelja je procjena jesu li se ispunili uslovi za otvaranje postupka restrukturiranja banke. Dakle, druga funkcija Vrednovanja 1 je procjena da li su ispunjeni uslovi za otvaranje postupka restrukturiranja banke.

Na primjer, u slučaju da će mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala biti dovoljne za stabiliziranje poslovanja banke, tada će Vrednovanje 1 utvrditi da su ispunjeni uslovi za primjenu mjera otpisa ili konverzije instrumenata kapitala, te da nisu ispunjeni uslovi za otvaranje postupka restrukturiranja banke jer će se primjenom prethodnih mjera stabilizirati poslovanje banke. Dakle, u ovom slučaju provodi se vrednovanje imovine i obaveza banke od strane nezavisnog procjenitelja ili Agencije - Vrednovanje 1, ali se neće pokretati postupak restrukturiranja banke⁹.

Otpis ili konverzija instrumenata kapitala propisana je članom 186. stav (1) Zakona o bankama, gdje je jasno propisano da se ona može izvršiti nezavisno od mjera restrukturiranja, ali i zajedno s provođenjem mjera restrukturiranja ako su ispunjeni uslovi za restrukturiranje banke. Ali, u

⁹ Na osnovu dostupnog iskustva i prakse, vrlo je rijetko da su mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala dovoljne za stabiliziranje poslovanja banke pa Vrednovanje 1 obično ukazuje da je potrebno otvoriti postupak restrukturiranja banke. Tada se Vrednovanje 1 automatski transformira u Vrednovanje 2.

skladu sa stavom 5. prethodno navedenog člana 186.¹⁰ Zakona o bankama, Agencija je dužna osigurati nezavisnu procjenu imovine i obaveza banke - Vrednovanje 1.

Pretpostavimo u drugom primjeru da mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala neće biti dovoljne za stabiliziranje poslovanja banke. Tada će Vrednovanje 1 utvrditi da nisu ispunjeni uslovi za primjenu mjera otpisa ili konverzije instrumenata kapitala jer se njihovom samostalnom primjenom neće riješiti problemi banke. Nadalje, Vrednovanje 1 će tada utvrditi da su ispunjeni uslovi za otvaranje postupka restrukturiranja banke jer se primjenom isključivo mjera otpisa ili konverzije instrumenata kapitala neće moći stabilizirati poslovanje banke, odnosno da je restrukturiranje banke nužno. Međutim, sama konstatacija da su ispunjeni uslovi za otvaranje postupka restrukturiranja banke ne znači ništa ako se neće odmah poduzimati i druge mjere radi ispunjenja ciljeva restrukturiranja. Stoga, u ovakvom slučaju se Vrednovanje 1 transformira u Vrednovanje 2 sa svim ciljevima koje Vrednovanje 2 treba ispuniti.

Angažman nezavisnog procjenitelja ima dvije funkcije, odnosno zadatka. Prvi je da utvrdi mogu li se mjerama otpisa ili konverzije kapitala ukloniti smetnje za nastavak poslovanja (stabilizaciju poslovanja banke), a drugi da utvrdi jesu li ispunjeni uslovi za otvaranje postupka restrukturiranja nad bankom. Agencija treba angažovati nezavisnog procjenitelja u uslovima kada sumnja (nije sigurna, ali sve upućuje na to) da je stanje banke takvo da banka ne može ili vjerovatno neće moći nastaviti poslovanje, da je restrukturiranje banke u javnom interesu, a da istovremeno nije razumno očekivati da bi bilo koja druga mjera banke ili lica iz privatnog sektora ili mjere nadzora, uključujući i mjere rane intervencije, mogle u razumnom roku otkloniti smetnje za nastavak poslovanja banke.

Datum procjene vrijednosti imovine i obaveza banke u sklopu ovog vrednovanja je datum koji je najbliži datumu otpisa ili konverzije instrumenata kapitala¹¹.

2.1.2. Vrednovanje 2

Prema članu 189. stav (2) Zakona o bankama: „*Procjena iz stava (1) ovoga člana obavlja se radi pružanja odgovarajućih informacija i podataka Agenciji za utvrđivanje ispunjenosti uslova za restrukturiranje banke ili uslova za otpis ili konverziju instrumenata kapitala, odnosno izbor odgovarajućeg instrumenta i mjere restrukturiranja, odnosno otpisa ili konverzije instrumenata kapitala ako utvrdi da su ispunjeni ovi uslovi, kao i radi osiguranja da su svi gubici banke u potpunosti prikazani u poslovnim knjigama i finansijskim izvještajima ove banke, sačinjenim na dan poduzimanja aktivnosti restrukturiranja*“, podcrtani tekst se odnosi na Vrednovanje 2. Vrednovanje 2 bi trebalo pružiti sljedeće informacije Agenciji kao nadležnom tijelu za restrukturiranje banaka:

A. Pružanje informacija radi donošenja odluke o odgovarajućoj mjeri i instrumentima restrukturiranja koje je potrebno poduzeti.

Na osnovu ovih informacija Agencija procjenjuje da li su predviđene mjere i instrument(i) restrukturiranja iz plana restrukturiranja odgovarajući i prikladni za banku. Agencija će prije obavljanja vrednovanja obavijestiti nezavisnog procjenitelja o instrumentima restrukturiranja i mjerama predviđenim planom restrukturiranja banke, odnosno o drugim

¹⁰ „Prije nego što izvrši ovlaštenje otpisa ili konverzije instrumenata kapitala, Agencija je dužna osigurati nezavisnu procjenu imovine i obaveza banke...“

¹¹ Odluka o uslovima i načinu vršenja nezavisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl. 8. stav (1)

planiranim mjerama i instrumentima restrukturiranja¹², što znači da Agencija može zahtijevati od nezavisnog procjenitelja da, pored mjera i instrumenta restrukturiranja predviđenih planom restrukturiranja procijeni utjecaj i nekih drugih instrumenata i mjera restrukturiranja koji se u tom trenutku mogu činiti prikladnim i odgovarajućim¹³.

- B. Na osnovu primljenih informacija odnosno naloga od strane Agencije, nezavisni procjenitelj dužan je da izvrši procjenu utjecaja primjene različitih instrumenata i mjera restrukturiranja na gotovinske tokove banke, odnosno na finansijski položaj banke, kao i na kapital i kapitalne zahtjeve. Ovdje je bitno istaknuti da nezavisni procjenitelj treba procijeniti i utjecaj pojedinih mjera i instrumenata restrukturiranja s aspekta „zaštitnih mjera“¹⁴, tj. uzimajući u obzir da niti jedan dioničar i povjerilac banke (uključujući i Agenciju za osiguranje depozita BiH - AODBiH, ako je finansirala restrukturiranje banke) ne bi trebao pretrpjeti veće gubitke u restrukturiranju banke, nego što bi ih pretrpio u slučaju stečaja banke. To je jedan od kriterija za konačan odabir mjera i instrumenta restrukturiranja koji bi se primijenili u postupku donošenja odluke o restrukturiranju banke.
- C. Ako se koristi ovlaštenje za otpis ili konverziju relevantnih instrumenata kapitala, pružanje informacija za donošenje odluke o mjeri u kojoj se poduzima poništavanje ili razvodnjavanje dionica ili drugih vlasničkih instrumenata, te u kojoj mjeri je potrebno otpisati, odnosno konvertirati pojedine elemente kapitala radi pokrića gubitaka banke ili njene dokapitalizacije.

Mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala mogu se izvršavati bez otvaranja postupka restrukturiranja, što je objašnjeno u prethodnom potpoglavlju, pa se tada radi o Vrednovanju 1. Međutim, otpis ili konverzija instrumenata kapitala se mogu vršiti i u postupku restrukturiranja banke, pa se to onda procjenjuje u sklopu Vrednovanja 2. Naime, prema općem načelu restrukturiranja banaka, gubitke prvo snose dioničari banke, a nakon njih povjerioci banke i to tako da se osigura jednak tretman povjerilaca čija su potraživanja u istom isplatnom redu u postupku likvidacije i stečaja¹⁵.

- D. Ako se primjenjuje instrument unutrašnjeg restrukturiranja, pružanje informacija radi donošenja odluke o mjeri u kojoj se otpisuju ili konvertiraju prihvatljive obaveze.
- E. Ako se primjenjuje instrument banke za posebne namjene ili instrument odvajanja imovine, pružanje informacija radi donošenja odluke o imovini, pravima, obavezama ili dionicama ili drugim vlasničkim instrumentima koje je potrebno prenijeti, te radi donošenja odluke o vrijednosti svih naknada koje je potrebno platiti banci u restrukturiranju ili, zavisno od slučaja, vlasnicima dionica ili drugih vlasničkih instrumenata.
- F. Ako se primjenjuje instrument prodaje poslovanja, odnosno imovine, prava i obaveza pružanje informacija radi donošenja odluke o imovini, pravima, obavezama ili dionicama ili ostalim vlasničkim instrumentima koje je potrebno prenijeti, te pružanju informacija Agenciji kako bi se mogli utvrditi komercijalni uslovi.

¹² Član 15. stav 1. Odluke o uslovima i načinu vršenja nezavisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke

¹³ U trenutku otvaranja postupka restrukturiranja nad bankom, okruženje i uslovi mogu biti značajno izmijenjeni nego što su bili u trenutku izrade/ažuriranja plana restrukturiranja pa ova mogućnost postoji kao opcija, a sve u cilju kako bi se izabrale one mjere i instrumenti restrukturiranja koji mogu najbolje ispuniti ciljeve restrukturiranja u datom trenutku.

¹⁴ Vidi član 213. Zakona o bankama.

¹⁵ Zakon o bankama, čl. 181.

G. Osigurati da su svi gubici imovine u potpunosti utvrđeni u trenutku kada se primjenjuju instrumenti restrukturiranja ili koriste ovlaštenja za otpis ili konverziju relevantnih instrumenata kapitala.

U sklopu procjene vrijednosti imovine i obaveza banke nezavisni procjenitelj je dužan rasporediti povjeriocima banke po redovima prioriteta u skladu sa zakonskim propisima¹⁶ koji reguliraju provođenje postupka likvidacije i stečaja i to tako da se utvrdi:

- a) vrijednost potraživanja u svakom redu prioriteta;
- b) ukupan iznos sredstava koji bi bio isplaćen po redovima prioriteta, ako bi nad bankom bio proveden postupak likvidacije ili stečaja.

U sklopu obavljanja Vrednovanja 2, nezavisni procjenitelj uzima u obzir i moguća potraživanja Agencije za osiguranje depozita BiH i osoba koje bi učestvovala u finansiranju restrukturiranja banke na osnovu nadoknade troškova u vezi s provođenjem postupka restrukturiranja, kao i troškove kamata i naknada za eventualno korištenje kredita, garancija i drugih prihvatljivih oblika podrške banaka i ostalih trećih strana koji su osigurani u banci za finansiranje restrukturiranja¹⁷.

Datum procjene vrijednosti imovine i obaveza banke ovog vrednovanja je datum koji je najbliži datumu očekivane odluke Agencije o pokretanju postupka restrukturiranja¹⁸.

2.1.3. Privremeno vrednovanje

Zbog prirode bankarskog poslovanja, te vrlo brzih i naglih promjena uslova poslovanja banke naročito kada dolazi do pogoršanja poslovanja banke koja je već u problemima, a u cilju efikasnijeg ostvarivanja zakonom propisanih ciljeva restrukturiranja, sprečavanja štetnih utjecaja na finansijsku stabilnost i realni sektor, ponekad je potrebno hitno otvaranje postupka restrukturiranja banke. Kako je propisani zakonski preduslov za otvaranje postupka restrukturiranja banke obavljanje procjene vrijednosti imovine i obaveza od strane nezavisnog procjenitelja, ponekad se može doći u raskorak između što hitnije potrebe za otvaranjem postupka restrukturiranja banke i vremenskog roka u kojem procjena od strane nezavisnog procjenitelja može biti obavljena. Zbog takvih slučajeva postoji zakonska mogućnost obavljanja privremene procjene vrijednosti imovine i obaveza banke, koja omogućava pokretanje postupka restrukturiranja banke i primjenu mjera i instrumenata restrukturiranja i prije završetka potpune i konačne procjene.

Prema odredbama člana 189. stav (12) Zakona o bankama, u takvim slučajevima hitnosti, moguće je prihvatiti privremenu procjenu vrednovanja od strane nezavisnog procjenitelja, ali i procjenu vrednovanja sačinjenu od strane Agencije, kao podlogu za otvaranje postupka restrukturiranja i primjenu mjera i instrumenata restrukturiranja. Međutim, zakonske odredbe nalažu da je, uprkos tome što je na osnovu privremene procjene pokrenut postupak restrukturiranja i već primijenjene mjere i instrumenti restrukturiranja nad bankom, potrebno napraviti konačno vrednovanje (Vrednovanje 1 i Vrednovanje 2) od strane nezavisnog procjenitelja. Iako Zakon i Odluka ne navode eksplicitni rok u kojem je potrebno napraviti konačno vrednovanje od strane nezavisnog procjenitelja, jer je zakonska formulacija „*dužno izvršiti konačnu procjenu neposredno nakon što se ispune odgovarajući uslovi*“, podrazumijeva

¹⁶ Zakon o bankama, čl. 227.

¹⁷ Odluka o uslovima i načinu vršenja nezavisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl. 15. stav (4)

¹⁸ Odluka o uslovima i načinu vršenja neovisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl.8. stav (1)

se da je isto potrebno napraviti što prije, čim to prilike i okolnosti dozvole. Konačno vrednovanje se može napraviti i prije Vrednovanja 3, ali se može napraviti i skupa s Vrednovanjem 3 i to od strane istog nezavisnog procjenitelja, ali u tom slučaju ta vrednovanja trebaju biti odvojena.

Nezavisni procjenitelj je dužan u privremenom vrednovanju uključiti i rezerve za dodatne gubitke zbog nepouzdanosti privremenog vrednovanja. Utvrđivanje rezervi za dodatne gubitke se odnosi i na Agenciju, ako vrednovanje od strane Agencije ima svrhu privremenog vrednovanja. Suština zahtjeva za uključivanje dodatnih rezervi za gubitke u sklopu privremenog vrednovanja je zbog zahtjeva da bi svi gubici trebali biti identifikovani i iskazani u procjeni vrijednosti imovine i obaveza. Kako je upitno koliko bi privremeno vrednovanje zbog hitnosti postupka uspjelo identifikovati sve gubitke, odnosno koliko je pouzdano, tako se nalažu dodatne rezerve za gubitke. Međutim, ako se u konačnici pokaže da je vrijednost imovine i obaveza banke utvrđena konačnom procjenom veća od vrijednosti utvrđene privremenom procjenom, tada Agencija može povećati iznose potraživanja povjerilaca ili dioničara koji će biti otpisani primjenom instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, odnosno naložiti banci za posebne namjene ili društvu za upravljanje imovinom kod primjene instrumenta odvajanja imovine da izvrši dodatno plaćanje banci, odnosno dioničarima po osnovu prijenosa dionica, imovine ili obaveza.

Mogućnost privremenog vrednovanja se odnosi samo na Vrednovanje 1 i Vrednovanje 2, dok to nije moguće za Vrednovanje 3. Svi zahtjevi koje bi Vrednovanje 1 i Vrednovanje 2 trebali ispuniti vrijede i za privremeno vrednovanje, u mjeri koliko su oni primjenjivi zbog hitnosti situacije i posebnih okolnosti.

2.2. Vrednovanje 3 - vrednovanje nakon restrukturiranja

Zakon o bankama¹⁹ nalaže da se odmah nakon što su primijenjeni instrumenti restrukturiranja, ili provedeni otpis i konverzija bez otvaranja postupka restrukturiranja, obavi procjena s ciljem utvrđivanja da li bi dioničari i povjerioci banke bili u povoljnijem položaju da je umjesto postupka restrukturiranja pokrenut stečajni postupak nad bankom. U ovom slučaju radi se o procjeni nakon restrukturiranja.

Svrha ove procjene je da se utvrdi da li bi dioničari i povjerioci banke, uključujući i AODBiH, pretrpjeli veće gubitke u postupku restrukturiranja banke nego što bi ih pretrpjeli u stečajnom postupku banke. Prema članu 213. stav (3) Zakona o bankama, ako se utvrdi da je bilo koji dioničar ili povjerilac, uključujući i AODBiH u slučaju da je učestvovala u finansiranju restrukturiranja banke, pretrpio veće gubitke nego što bi ih pretrpio u stečajnom postupku, ima pravo na plaćanje razlike do visine gubitaka koje bi pretrpjeli u stečajnom postupku.

Ova procjena se naziva Vrednovanje 3 i njom se utvrđuje i dokazuje da li bi dioničari i povjerioci banke, odnosno AODBiH, bili u povoljnijem položaju da je umjesto postupka restrukturiranja nad bankom pokrenut stečajni postupak, što je jedno od osnovnih načela²⁰ regulatornog okvira restrukturiranja banaka u FBiH.

Vrednovanje 3 se obavlja sa podacima na referentni datum, tj. datum kada je doneseno rješenje o otvaranju postupka restrukturiranja²¹. Vrednovanje 3 može obaviti isti nezavisni procjenitelj

¹⁹ Zakon o bankama, čl. 212. stav (1).

²⁰ Tzv. Zaštitna mjera ili eng. *No Creditor Worse Off principle - NCWO*

²¹ Odluka o uslovima i načinu vršenja nezavisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl. 18. stav (3)

koji je obavio i konačno Vrednovanje 2 (u slučaju da je rađeno privremeno vrednovanje), ali tada ta vrednovanja trebaju biti razdvojena.

3. VAŽNOST UPRAVLJAČKIH INFORMACIONIH SISTEMA

Upravljački informacioni sistemi (eng. *Management information systems - MIS*) općenito se mogu definirati kao skup podataka, informacija i procesa koji su uspostavljeni i održavani od strane banke radi organizovanja, agregiranja i brzog pružanja visokokvalitetnih podataka i informacija potrebnih kao podrška za donošenje odluka unutar banke. Na osnovu prethodno navedenog, svaka banka na određeni način ima uspostavljene upravljačke informacione sisteme koji joj pružaju podlogu za donošenje odluka.

Međutim, sveobuhvatnost, brzina i djelotvornost pružanja potrebnih podataka se razlikuje od banke do banke, kao što se razlikuje njihova organizacija i tehničko-tehnološka podrška. Agencija nastoji osigurati da je banka u stanju u kratkom roku pružiti potpune i ažurne podatke i informacije nezavisnom procjenitelju ili Agenciji za potrebe obavljanja procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije restrukturiranja (Vrednovanje 1 i Vrednovanje 2), uključujući i procjenu da li bi dioničari i povjerioci banke pretrpjeli veće gubitke u restrukturiranju banke, nego što bi ih pretrpjeli u slučaju stečaja banke (Vrednovanje 3).

Kako bi vrednovanja mogla ispuniti svoje ciljeve, neophodno je da nezavisni procjenitelj ili Agencija raspolažu s tačnim, potpunim i ažurnim podacima i informacijama potrebnim za realnu i fer procjenu vrijednosti imovine i obaveza banke prije restrukturiranja. Na takav način se osiguravaju pretpostavke za donošenje ispravne odluke o mjerama i instrumentima restrukturiranja, kao i o njihovoj djelotvornosti, te za ispunjavanje ciljeva restrukturiranja. Potrebni podaci i informacije trebaju biti raspoloživi u kratkom roku, jer donošenje odgovarajućih odluka o restrukturiranju banke se odvija u vrlo kratkom vremenskom periodu i ima direktan utjecaj na uspješnost primjene strategije restrukturiranja.

U tom smislu Agencija nastoji da u fazi planiranja restrukturiranja utvrdi u kojoj mjeri su upravljački informacioni sistemi banke sposobni pružiti potrebne podatke i informacije u tačnom i cjelovitom formatu, ali i u kratkom vremenu. Agencija, između ostalog, posebno treba utvrditi²²:

- adekvatnost informacionih sistema s aspekta mogućnosti brzog donošenja odluka, osiguranja tačnih i potpunih informacija u vezi s ključnim linijama poslovanja i ključnim funkcijama;
- sposobnost informacionih sistema da pruže potrebne informacije za efikasno restrukturiranje banke u svakom trenutku, čak i u uslovima koji se brzo mijenjaju;
- u kojoj mjeri banka ili grupa mogu osigurati kontinuitet svojih informacionih sistema kako za banku tako i za novu banku, u slučaju kada su ključne funkcije i ključne linije poslovanja odvojene od ostatka poslovnih aktivnosti;
- u kojoj mjeri su banka ili grupa uspostavile odgovarajuće postupke koji omogućavaju pružanje informacija o deponentima i iznosu osiguranih depozita;
- sposobnost banke ili grupe da dostavi informacije za procjenu i utvrđivanje potrebnog iznosa otpisa ili dokapitalizacije.

²² Odluka o procjeni mogućnosti restrukturiranja banke i bankarske grupe, čl. 11.

Procjena vrijednosti imovine i obaveza banke temelji se na svim podacima i informacijama koje su dostupne na datum kada se sačinjava procjena, a koja treba biti što bliže datumu očekivane odluke Agencije o pokretanju postupka restrukturiranja. Najvažniji izvori informacija su:²³

- podaci i informacije iz finansijskih i regulatornih izvještaja banke za period koji je najbliži datumu procjene vrijednosti;
- objašnjenje ključnih metodologija, pretpostavki i ocjena koje banka koristi za pripremu finansijskih i regulatornih izvještaja;
- podaci i informacije iz poslovnih knjiga i evidencija banke;
- procjena finansijskog stanja banke izvršena od strane Agencije i podaci i informacije koje je Agencija prikupila putem posrednog ili neposrednog nadzora za ažuriranje plana restrukturiranja;
- podaci i informacije koje su dostupne na tržištu;
- zaključci koje je donio nezavisni procjenitelj iz razgovora s upravom banke i revizorima;
- poređenje kvaliteta aktive banke s kvalitetom aktive bankarskog sektora, kada je to relevantno;
- slične nezavisne procjene drugih nezavisnih procjenitelja;
- historijski podaci i informacije, ako su iz njih isključene okolnosti koje nisu od značaja za konkretnu procjenu, a u obzir su uzete okolnosti koje su od značaja za procjenu i
- analiza trendova, adekvatno prilagođena na način odražavanja konkretne okolnosti banke.

Gore navedeni izvori nisu jedini za procjenu vrijednosti imovine i obaveza banke, te da se prema potrebi mogu uključivati i drugi relevantni izvori. Nezavisni procjenitelj ili Agencija samostalno odlučuju koji podaci i informacije su relevantni za potrebe procjene, ali činjenica je da najveći broj podataka i informacija treba pružiti banka. U tom smislu, nezavisni procjenitelj ili Agencija su upućeni na izvore banke, te se oslanjaju na interne kapacitete, koji bi trebali omogućiti određivanje najprikladnije metode vrednovanja koje mogu počivati na internim modelima banke, uzimajući u obzir bančin sistem upravljanja rizicima i kvalitet dostupnih podataka i informacija.

S druge strane, obaveza Agencije je da u skladu sa Zakonom o bankama²⁴ u postupku planiranja restrukturiranja pri procjeni mogućnosti restrukturiranja provjeri „adekvatnost upravljanja rizicima informacionog sistema u vezi s osiguravanjem pristupa informacijama i podacima neophodnim za provođenje postupka restrukturiranja“ iz čega, već u periodu redovnog poslovanja banke, tj. u fazi planiranja restrukturiranja, proizlazi potreba za pripremu pravilnog i tačnog vrednovanja u restrukturiranju.

Zbog svega navedenog, od posebne važnosti je unapređenje bančinih upravljačkih sistema kako bi oni bili u stanju ispuniti zahtjeve za pravilnu i tačnu procjenu vrijednosti imovine i obaveza banke u slučaju restrukturiranja. U tom smislu, u ovom se dokumentu navode postupci koje bi banka trebala implementirati kako bi Agencija bila u stanju procijeniti da li su kapaciteti upravljačkih informacionih sistema sposobni ispuniti propisane zahtjeve.

²³ Odluka o uslovima i načinu vršenja nezavisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl.9.

²⁴ Čl.184. stav (2) tačka (k)

4. PREGLED NEOPHODNIH PODATAKA ZA POTREBE UPOREDNE ANALIZE

4.1. Pojam, svrha i sadržaj

Pregled neophodnih podataka, koji je Prilog 1. ovih Operativnih smjernica, definira podatke i informacije u obliku podataka (podatkovnih polja) za jedinstvenu uporednu analizu (eng. *single benchmarking*), za koju se očekuje da će biti korisna za obavljanje ekonomskog vrednovanja prije restrukturiranja²⁵. Pregled neophodnih podataka odražava očekivanja Agencije u vezi s podacima i informacijama za podržavanje pouzdanog vrednovanja prije restrukturiranja, te ne predstavlja dodatne izvještajne zahtjeve, a njegova korist može biti i indirektna kada podupire rezultate internih modela vrednovanja.

Pregled neophodnih podataka upućuje i na važnost svakog podatka za potrebe vrednovanja dodjeljujući im određeni nivo prioriteta:

- prioritet 1 - podaci koji se smatraju ključnim za vrednovanje;
- prioritet 2 - podaci koji se mogu smatrati materijalno značajnim za vrednovanje; nivo važnosti svakog podatkovnog polja za vrednovanje zavisi od specifičnih okolnosti restrukturiranja i utvrđuje se zavisno od pojedinog slučaja.
- prioritet 3 - podaci koji mogu imati dodatnu vrijednost za vrednovanje, ali se ne pretpostavlja da će nužno imati značajan utjecaj na rezultate vrednovanja.

Zavisno od pojedinog slučaja, pored podataka i informacija uključenih u Pregled neophodnih podataka, Agencija može tražiti od banaka i druge informacije koje smatra relevantnim za potrebe vrednovanja, a može odlučiti da pojedine podatke iz Pregleda neophodnih podataka ne koristi bez obzira na njihov predefiniрани prioritet, ako ista nisu relevantna za vrednovanje.

Pregled neophodnih podataka daje standardne opise za svaki podatak relevantan za vrednovanje, za koje bi među bankama trebalo postojati jedinstveno razumijevanje njegovog značenja i temelji se, u mjeri u kojoj je to moguće, na postojećim definicijama propisanim u okviru supervizorskog i izvještajnog okvira.

Podatke koje banke već dostavljaju Agenciji u sklopu supervizorskog i izvještajnog okvira i za koje postoji tačan opis tog podatka (podatkovnog polja), treba upisivati na identičan način i Agencija neće posebno procjenjivati sposobnost banke za dostavu tih podataka. Međutim, u slučajevima kada se Pregled neophodnih podataka referira na definicije koje nisu primjenjive na određenu banku, tada banke trebaju pružiti podatke i informacije za koje Agencija smatra da podliježu toj definiciji. Jedinstveno razumijevanje definicija pomaže i dopunjuje upotrebu internih modela vrednovanja za provođenje vrednovanja prije restrukturiranja. Uzimajući to u obzir, Pregled neophodnih podataka ne sadrži uvijek detaljne definicije, već opise npr. različitih vrsta imovine, kolaterala i obaveza, te svaki pojedini slučaj zahtijeva pažljivo razmatranje.

Pregled neophodnih podataka služi isključivo za uporednu analizu i obuhvaća imovinu, obaveze i vanbilansne pozicije. Za obaveze, Pregled neophodnih podataka se temelji na podacima i informacijama propisanim Uputstvom o načinu sačinjavanja izvještaja koje banka dostavlja za potrebe izrade i ažuriranja plana restrukturiranja banke.

²⁵ Vrednovanje 2 treba biti fer, oprezno i realno; usmjereno je na određivanje ekonomske (a ne knjigovodstvene) vrijednosti imovine i obaveza, uzimajući u obzir primjenjivu strategiju restrukturiranja, kako bi se realno prezentirala finansijska pozicija banke u kontekstu mogućnosti i rizika s kojima se suočava. U tu svrhu, procjenitelj može koristiti sve relevantne podatke koji se odnose na datum procjene. Određivanje ekonomske vrijednosti imovine i obaveza usmjereno je na potpuno priznavanje gubitaka, u skladu s ciljevima restrukturiranja internog podnošenja gubitaka restrukturiranja i zaštite javnih sredstava.

U Pregledu neophodnih podataka jedan dio se odnosi na opće podatke i informacije za potrebe finansijske dubinske analize (*eng. due diligence-a*) banke radi podrške vrednovanju. Međutim, nisu sadržani svi podaci i informacije koje se odnose na vrednovanje kapitala, što je važno kod utvrđivanja post-konverzijske vrijednosti kapitala u slučaju primjene instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja (*bail-in-a*). Ipak, od banaka se očekuje da imaju kapacitet podržati takvu vrstu vrednovanja, na primjer, kada se koristi DCF metodologija. Takvo vrednovanje će zahtijevati poslovni plan s projekcijama računa dobiti i gubitka banke, planovima izvora finansiranja, rizične aktive i planovima kapitala.

4.2. Format i rokovi za pružanje podataka i informacija

Pregled neophodnih podataka ne definira određeni format koji banke trebaju koristiti za pružanje podataka i informacija Agenciji ili nezavisnom procjenitelju, već se bankama dozvoljava korištenje bilo kojeg formata koji se inače koristi pri vrednovanju i koji će omogućiti procjenitelju korištenje uobičajenih modela i metodologija vrednovanja.

Kako bi se moglo provesti pouzdano vrednovanje na osnovu visokokvalitetnih podataka, banka treba agregirati posljednje dostupne podatke²⁶ koji su prošli interne kontrole i validacijske procese, osiguravajući njihovu usklađenost s računovodstvenim evidencijama i/ili s drugim informacijama koje se objavljuju interno ili eksterno.

Agencija će procjenjivati sposobnost i kapacitete bančinih upravljačkih informacionih sistema da li su u stanju u kratkom roku pružiti visokokvalitetne podatke i informacije za potrebe vrednovanja u restrukturiranju.

5. PROCJENA UPRAVLJAČKIH INFORMACIONIH SISTEMA

5.1. Samoprocjena dostupnih podataka i informacija od strane banke

Banke trebaju provesti samoprocjenu dostupnih podataka i informacija s Pregledom neophodnih podataka, izvršiti poređenje rezultata samoprocjene s Pregledom neophodnih podataka (tj. obaviti uporednu analizu) i dostaviti rezultate samoprocjene Agenciji najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovih Operativnih smjernica. Osim navedenog, potrebno je da banka Agenciji dostavi i akcioni plan usklađivanja s Pregledom neophodnih podataka u roku od mjesec dana od roka za obavljanje samoprocjene, te da na polugodišnjoj osnovi izvještava o realizaciji akcionog plana.

Samoprocjena treba biti provedena i za pozicije koje su obuhvaćene bančnim internim modelima vrednovanja radi provjere vjerodostojnosti modela, te da li se mogu smatrati prikladnim za vrednovanje u restrukturiranju, kao i za pozicije koje nisu obuhvaćene internim modelima vrednovanja. Bančina samoprocjena bi također trebala identifikovati pozicije koje su materijalno značajne za vrednovanje, te pripremiti i pružiti opise internih modela vrednovanja koji su relevantni za vrednovanje u restrukturiranju, metodologiju, svrhu za koju se podaci prikupljaju i obrađuju u svakom modelu, ulazne parametre i pretpostavke na kojima se zasnivaju.

²⁶ Zato što datum procjene vrijednosti imovine i obaveza treba biti datum koji je najbliži datumu očekivane odluke Agencije o pokretanju postupka restrukturiranja.

5.2. Pristup procjeni

Pristup procjeni upravljačkih informacionih sistema od strane Agencije je u svojoj suštini usmjeren na unapređenje internih kapaciteta banke kako bi se nezavisnom procjenitelju ili Agenciji, u slučaju potrebe, omogućila brza dostupnost visokokvalitetnih podataka i informacija za potrebe vrednovanja u restrukturiranju. Procjenom upravljačkih informacionih sistema banke od strane Agencije, uključujući i zahtjeve navedene u ovom dokumentu, unapređuju se interni kapaciteti banke. Stoga, pristup Agencije pri procjeni upravljačkih informacionih sistema usmjerava se na bančine:

- a) kapacitete agregiranja podataka i
- b) odgovarajuće interne modele vrednovanja.

U ovom pristupu se u najvećoj mogućoj mjeri polazi od načela proporcionalnosti, pa se tako traži odgovarajuća ravnoteža između potencijalnih troškova banke kako bi banka bila spremna za restrukturiranje, s jedne strane, te sposobnosti za provođenje pouzdanog restrukturiranja i postizanja ciljeva restrukturiranja, s druge strane. Zbog toga, koliko je god to moguće, polazi se od podataka i informacija koji su već dostupni, kao i od postojećih internih modela vrednovanja banke koji su prikladni za vrednovanje u restrukturiranju.

Kao dio zahtjeva za unapređenje upravljačkih informacionih sistema banke, koji se zasnivaju na specifičnostima banke, Agencija će odrediti podatke i informacije koje bi banka trebala biti u mogućnosti u kratkom roku učitati u virtuelnu sobu s podacima (eng. *Virtual Data Room*) u slučaju potrebe. Ovo se posebno odnosi na (i) imovinu i obaveze koje se vrednuju na osnovu internih modela vrednovanja, dokumentacije i priručnika banke u kojima se opisuju kriteriji, metodologija, pretpostavke, interni i eksterni ulazni parametri (uključujući njihove izvore) i scenariji; (ii) ostalu imovinu i obaveze i podatke koje banka pruža koristeći Pregled neophodnih podataka za uporednu analizu. Agencija će u tom smislu procjenjivati spremnost banke za uspostavljanje virtuelne sobe s podacima u slučaju potrebe. Ukoliko banka nije u mogućnosti to uraditi, Agencija može zahtijevati uspostavljanje stalne virtuelne sobe s podacima.

5.2.1. Interni bančini kapaciteti agregiranja podataka

Radi osiguranja brzog pružanja podataka i informacija nezavisnom procjenitelju ili Agenciji, veliku ulogu ima mogućnost agregiranja podataka koji su sadržani u raznim izvorima podataka unutar banke. Kada se npr. podaci koji se odnose na kredit povlače iz raznih izvora podataka, banka treba osigurati da se ti podaci mogu lako povezati s kreditom na osnovu korištenja jedinstvenog identifikatora. Ukoliko se npr. ugovorni podaci o kreditu povlače iz jednog izvora podataka, a podaci o kolateralima iz drugog izvora podataka, oba skupa podataka trebaju imati jedinstveni identifikator, tako da nezavisni procjenitelj ili Agencija može povezati ova dva skupa podataka s tim kreditom.

Ovaj pristup se zasniva na supervizorskim načelima koji naglašavaju potrebu poboljšanja sposobnosti banaka za pružanje pravovremenog pristupa podacima.

5.2.2. Interni modeli vrednovanja i njihov međuodnos s Pregledom neophodnih podataka

Pod internim modelima vrednovanja u smislu ovog dokumenta podrazumijevaju se bilo koji bančini interni sistemi koji omogućuju procjenu knjigovodstvenih i ekonomskih vrijednosti za pojedine bilansne i vanbilansne pozicije, a koji se, uz određena usklađenja ako su potrebna, mogu koristiti za potrebe vrednovanja prije restrukturiranja (u daljem tekstu: interni modeli vrednovanja prikladni za vrednovanje u restrukturiranju). Da bi se interni modeli vrednovanja

koji su prikladni za vrednovanje u restrukturiranju uopće mogli koristiti, već u okviru planiranja restrukturiranja banka treba osigurati da nezavisni procjenitelj bude u mogućnosti pregledati metodologiju na kojoj se temelje ti modeli i steći dubinsko razumijevanje ulaznih parametara, kao i korištenih pretpostavki. Također, trebalo bi se omogućiti da se ulazni parametri modela vrednovanja i/ili način izračuna mogu mijenjati, kako bi modeli vrednovanja osigurali vrijednosti koje se mogu koristiti za vrednovanje u restrukturiranju. Nadalje, treba voditi računa da procjenitelj može provoditi neke dodatne testove (npr. na osnovu uzorka i/ili analizu uporedne grupe), kako bi bio siguran u rezultate modela. U tom smislu, banke trebaju biti spremne pružiti sve potrebne dodatne podatke i informacije koje će podržati navedeni proces.

Različiti načini korištenja Pregleda neophodnih podataka zavise od dostupnosti internih modela vrednovanja koji su prikladni za vrednovanje u restrukturiranju za svaku materijalnu bilansnu i vanbilansnu poziciju. Interni modeli vrednovanja i Pregled neophodnih podataka se ne preklapaju, već postoji međuodnos, koji se može sažeti kako slijedi:

- a) Pozicije za koje postoje interni modeli vrednovanja prikladni za vrednovanje u restrukturiranju.

Kada postoje ovakvi modeli, Pregled neophodnih podataka se koristi radi utvrđivanja ulaznih parametara modela (za razliku od određenih pojedinačnih podataka) čime se podržavaju rezultati vrednovanja. U slučaju internih modela vrednovanja koji se primjenjuju na portfolijskoj (grupnoj) osnovi, Pregled neophodnih podataka se koristi za poređenje relevantnih kategorija ulaznih parametara koji trebaju poduprijeti model kako bi ostvarivao pouzdane rezultate vrednovanja. Posebno u ovom slučaju, dijelovi Pregleda neophodnih podataka koji su orijentisani na portfolio (informacije o portfoliju, historijske informacije, eventualno informacije iz finansijske dubinske analize) mogu biti značajniji.

- b) Pozicije za koje ne postoje prikladni interni modeli vrednovanja za sve ili pojedine materijalne bilansne ili vanbilansne pozicije.

U ovom slučaju Pregled neophodnih podataka prikazuje podatke i informacije za koje se očekuje da bi banka trebala biti u mogućnosti učiniti dostupnima nezavisnom procjenitelju ili Agenciji na razini pojedine transakcije ili na razini portfolija ukoliko je potrebno.

5.3. Način i kriteriji procjene

Agencija će obavljati procjenu upravljačkih informacionih sistema banke kroz provjeru:

1. Sposobnosti upravljačkih informacionih sistema da **u svakom trenutku** mogu pružati podatke i informacije neophodne za djelotvorno restrukturiranje banke, **čak i u slučaju uslova koji se brzo mijenjaju**. To uključuje sljedeće elemente:

- a) jasno razgraničenje internih zaduženja unutar banke, kako je definirano internim politikama i procedurama, kao i usvajanje **odgovarajućih procesa i sistema** koji će omogućiti da se visokokvalitetni i cjeloviti podaci i informacije mogu u kratkom roku pružiti nezavisnom procjenitelju ili Agenciji u slučaju potrebe. Kako bi se osigurala koordinacija unutar banke i djelotvorna komunikacija s nezavisnim procjeniteljem ili Agencijom, banka treba odrediti **odgovorno lice** za komunikaciju za potrebe vrednovanja u restrukturiranju, kao i za vrijeme redovnog poslovanja;
- b) **provođenje samoprocjene** od strane banke kako bi se utvrdili razni interni modeli vrednovanja i izvori podataka za prikupljanje podataka i informacija relevantnih za potrebe vrednovanja i uporedili s Pregledom neophodnih podataka;
- c) **održavanje cjelovitog i ažuriranog priručnika i dokumentacije za svaki interni model vrednovanja koji je prikladan za vrednovanje u restrukturiranju**, uključujući opis metodologije, kriterije, ulazne parametre, pretpostavke na kojima se temelji, te

procedure za procjenjivanje i osiguravanje dizajna i operativne djelotvornosti za svaki relevantni interni model vrednovanja. Navedena dokumentacija treba sadržavati i mogućnost za dodavanje dodatnih pretpostavki i ulaznih parametara, kako bi se omogućilo nezavisnom procjenitelju da isto napravi u slučaju potrebe provođenja vrednovanja;

- d) adekvatnost procedura za verifikaciju i osiguravanje kvalitete **korištenih podataka, metodologija, dizajna i operativne djelotvornosti** relevantnih internih modela vrednovanja;
- e) adekvatnost procedura za **verifikaciju podataka, validaciju i ispravljanje**, ako je potrebno, kako bi se nezavisnom procjenitelju ili Agenciji osigurali **visokokvalitetni podaci**;
- f) kapacitete za brzo pružanje podataka i informacija nezavisnom procjenitelju ili Agenciji u slučaju potrebe, te sposobnost za brzo učitavanje prikupljenih podataka i informacija u virtuelnu sobu s podacima u slučaju potrebe. Isto podrazumijeva da Agencija u fazi planiranja restrukturiranja procjenjuje uspostavljene aranžmane, npr. ugovore i pružaoce usluga informacione tehnologije, koje je banka uspostavila za ovu svrhu.

U provjeri gore navedenih elemenata Agencija može prema potrebi koristiti nalaze i zaključke organizacionog dijela Agencije (Supervizije) koji se odnose procjenu internih modela vrednovanja, sposobnosti agregiranja podataka, kao i druge nalaze i zaključke o poslovanju banke. Ako pojedini interni modeli vrednovanja, prikladni za vrednovanje u restrukturiranju, nisu obuhvaćeni u supervizorskim provjerama ili su od strane organizacionog dijela za superviziju procijenjeni za druge namjene, a ne za namjenu koja je bitna organizacionom dijelu Agencije nadležnom za restrukturiranje, tada organizacioni dio Agencije nadležan za restrukturiranje neće se u svojoj procjeni prikladnosti modela za vrednovanje fokusirati na „validaciju modela“, već će provjeravati sistem upravljanja internim modelom vrednovanja.

Bančin sistem upravljanja treba osigurati redovitu provjeru relevantnih pretpostavki i ulaznih parametara, uključujući izvore informacija za provjeru dokumentacije modela, kako je već naznačeno pod d) u okviru ove tačke. Ako je potrebno mogu se provesti određena testiranja radi dobijanja određene razine sigurnosti.

Agencija može zahtijevati od banke da dostavi mišljenje nezavisnog eksperta/eksternog revizora o jednom ili više internih modela vrednovanja prikladnih za vrednovanje u restrukturiranju, ali isto ne utječe na pravo Agencije da zahtijeva dodatne provjere, niti to mišljenje prejudicira konačnu odluku Agencije.

2. Rezultata **testiranja** upravljačkih informacionih sistema u **stresnim uslovima**.

Testiranja će se uglavnom odnositi na testiranje simultanog korištenja internih kapaciteta za pružanje višestrukih podataka u kratkom vremenskom roku, npr. vezano za odliv depozita, upravljanje likvidnošću, praćenje tržišnih vrijednosti i slično. Dodatno, ovi scenariji mogu uključivati i stres procesa, ljudi i IT sistema, a rezultat testiranja može pokazati koji su dijelovi procesa povlačenja i prikupljanja podataka posebno ranjivi.

Smisao kreiranja scenarija je dalji razvoj kapaciteta i djelotvornosti upravljačkih informacionih sistema za potrebe vrednovanja u restrukturiranju i pružanje visokokvalitetnih i ažurnih podataka i informacija u stresnim uslovima.

Ako rezultati testiranja nisu ispunjeni, tada će Agencija zahtijevati od banke definiranje i usvajanje mjera kojima će se osigurati usklađenost s očekivanjima Agencije, a koji su

proporcionalni prirodi i materijalnosti prepreka za opravdanost i mogućnost provođenja restrukturiranja banke.

Dodatno, pri procjeni upravljačkih informacionih sistema banke za vrednovanje u restrukturiranju Agencija će procjenjivati ispunjavanje načela 1.1. - 1.3. iz područja 2.1. Upravljanje te načela 5.2. i 5.3. iz područja 2.5. Informacioni sistemi i zahtjevi za podacima iz dokumenta Očekivanja od banaka u planiranju restrukturiranja.

6. ZAVRŠNE ODREDBE

Prilog 1. (Struktura pregleda neophodnih podataka) iz poglavlja 4.1 ovih operativnih smjernica će biti objavljen na službenoj internet stranici Agencije u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovih operativnih smjernica

Ove operativne smjernice stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“, a primjenjuju se od 01.01.2028. godine, osim zahtjeva koji se odnosi na samoprocjenu iz tačke 5.1. ovih operativnih smjernica.

Broj U.O.-36-03/25
Sarajevo, 17.06.2025. godine.

PREDSJEDNIK
UPRAVNOG ODOBORA

Ivanka Galić, dipl. ecc., s.r.